

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA UCZNIÓW KLASY 5

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- z pomocą nauczyciela omawia elementy świata przedstawionego;
- rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- rozpoznaje wers i strofę;
- opowiada o wydarzeniach fabuły;
- opowiada o bohaterach czytanych utworów;
- wskazuje w utworze bohaterów głównych;
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- stara się określić temat tekstu;
- dostrzega tytuł;
- wie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa).

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje z pomocą nauczyciela w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik);
- stara się stosować w wypowiedzi poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne;
- rozpoznaje z pomocą nauczyciela wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- w większości rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- podaje przykłady synonimów.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- stara się identyfikować nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- rozpoznaje niewerbalne środki komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- dzieli wyraz na litery i sylaby.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
- stara się używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- stara się tworzyć wypowiedzi w znanych mu formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia,
- opowiada o przeczytanym tekście.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- doskonali ciche i głośne czytanie zachęcany przez nauczyciela;

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- omawia elementy świata przedstawionego;
- rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę lub powieść;
- rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie;
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, l
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;
- odróżnia dialog od monologu;
- charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych;
- określa tematykę utworu;
- wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;

- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- przedstawia własne rozumienie utworu;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- określa temat tekstu;
- dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego;
- odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik);
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika;
- stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- nazywa części zdania;
- rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- w większości rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne;
- podaje przykłady synonimów.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- identyfikuje tekst jako komunikat;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- określa sytuację komunikacyjną;
- rozpoznaje niewerbalne środki komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- dzieli wyraz na głoski, litery, sylaby.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
- stara się używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
- tworzy logiczną wypowiedź.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- stara się tworzyć wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka;
- wygłasza z pamięci krótki tekst;
- tworzy plan odtwórczy tekstu;
- opowiada o przeczytanym tekście;
- rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje;
- tworzy opowiadania związane z treścią utworu.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- doskonali ciche i głośne czytanie;
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
- zna zasady korzystania z biblioteki szkolnej;
- poznaje życie kulturalne swojego regionu.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, penty;

- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- określa tematykę oraz problematykę utworu;
- wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- odróżnia informacje o faktach od opinii;
- rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego;
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to;

- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu,
- rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, w większości rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- identyfikuje tekst jako komunikat;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- określa sytuację komunikacyjną;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części;
- tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- dokonuje selekcji informacji;
- zna zasady budowania akapitów;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka;
- wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym;
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- redaguje notatki;
- opowiada o przeczytanym tekście;
- rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- doskonalili ciche i głośne czytanie;
- doskonalili różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
- rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami oraz zasobami internetowymi.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- bez trudu i trafnie omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty;
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren,
- barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- w ciekawy sposób charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- bezbłędnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- zawsze wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- trafnie określa tematykę oraz problematykę utworu;
- wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- odróżnia informacje o faktach od opinii;

- rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- bezbłędnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- zawsze odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu,
- rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście;
- dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- identyfikuje tekst jako komunikat;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat,
- tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- dokonuje selekcji informacji;
- zna zasady budowania akapitów i rozumie ich rolę w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiętnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;
- wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- redaguje notatki;
- opowiada o przeczytanym tekście;
- rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

- wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- doskonalą ciche i głośne czytanie;
- doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
- zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;
- rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami oraz zasobami internetowymi.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- Biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami zarówno w rozwiązywaniu problemów teoretycznych, jak i praktycznych ujętych w programie nauczania oraz wynikających z podstawy programowej.
- Kreatywnie, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania.
- Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechują się dojrzałością myślenia.
- Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości.
- Prezentuje wysoki poziom merytoryczny oraz artystyczny.